

Bé que poc nombrosos, no manquen en aquests volums alguns estudis de literatura comparada: *Algunas reminiscencias de Apuleyo en la literatura española*, del Sr. HONORIO CORTÉS (XXII, 44-53); *Supervivencias del poema de Kudrun (Orígenes de la balada)*, del Sr. R. MENÉNDEZ PIDAL (XX, 1-59); *Una tragedia francesa relacionada con la leyenda de Rodrigo*, del Sr. ERASMO BUCETA (XX, 173-175); *Dante y Nebrija*, del Sr. JOSÉ FRANCISCO PASTOR (XXI, 165-166); *Parodia de una cuestión de amor y queja de las fregonas*, del Sr. JOAQUÍN CASALDUERO (XIX, 180-187), amb referències a la relació del *Filòcolo* del Boccaccio amb *La Entretenida* de Cervantes; *Note sur Clément Marot et l'Inquisition espagnole*, del Sr. JEAN SARRAILH (XXI, 62-65), amb una nota complementària (XXI, 169-170); «*Orlando Furioso*» y «*El Crotalón*», del Sr. EDWIN S. MORBY (XXII, 34-43).

El Sr. F. SÁNCHEZ ESCRIBANO és autor de dos treballs de caràcter folklòric: *Algunos aspectos de la elaboración de la «Philosophia vulgar»* (XXII, 274-284), i *Dialogismos paremiológicos castellanos* (XXIII, 275-291).

Una llarga sèrie de recensions, degudes principalment als Srs. A. Castro, D. Alonso, J. F. Montesinos, G. Sachs, A. F. G. Bell, A. R. Rodríguez Moñino, B. Sánchez Alonso, R. Lapesa, E. Alarcos, A. Rosenblat i J. M. de Cossío, augmenten l'interès d'aquests volums. No podem detallar ni les més importants — tot i que algunes no poden ésser oblidades en qualsevol estudi que s'emprengui sobre el tema a què es refereixen —, per l'excessiva extensió que han pres ja aquestes notes.

La *Bibliografía* referent a la filologia espanyola que va al final de cada quadern, recollida pels Srs. H. SERÍS i E. A. VILLOLDO, s'ha convertit ja en un indispensable instrument de treball. Hi veiem, encara, apartats dedicats al *catalán-valenciano* i a les literatures *catalana y valenciana*; creiem que no cal insistir sobre la imprecisió i inexactitud d'aquestes denominacions.

Al final de cada volum de la *RFE* es troba un útil índex de matèries: els dels anys 1932-1935 els redactà H. SERÍS; els dels dos últims van sense indicació d'autor.

R. ARAMON i SERRA — J. CARBONELL i de BALLESTER

«*Butlletí de Dialectologia Catalana.*» Revista catalana de lingüística. Vols. XX (1932), XXI (1933), XXII (1934), XXIII (1935), XXIV (1936). Barcelona, IEC, 1933-1937. 332 pàgs. + 14 làms.; XII + 356 pàgs.; VI + 256 pàgs. + 8 làms.; IV + 356 pàgs. + 23 làms. + 2 mapes; IV + 332 pàgs. + 5 làms. + 1 mapa.

Amb aquesta recensió ens proposem de donar una breu notícia dels articles i notes que aparegueren en els volums corresponents als anys 1932-1936 d'aquesta important revista,¹ fent-ho no per ordre cronològic de llur aparició, sinó per matèries, distribuïdes de la manera següent: 1) elements constitutius de la llengua; 2) lexicografia i etimologia; 3) vocabularis especialitzats; 4) dialectologia; 5) toponímia, i 6) diversos.

1) Quant als elements constitutius de la llengua, únicament es publicà l'article *Mots catalans d'origen àrab*, del Prof. JOAN COROMINES (XXIV, 1-81),

1. Vegeu la recensió dels vols. XV (1927)-XIX (1931) del *BDC*, pel Sr. R. A[RAMON] i S[ERRA], en *AIEC*, VIII (1927-1931) [1936], 592-594.

i un complement del mateix autor, amb el títol *Addicions a l'article «Mots catalans d'origen aràbic»* (XXIV, 286-288). El capítol dels arabismes del català ha estat molt descurat entre els arabistes, i això és degut, d'una part, a la manca de diccionaris catalans de tota garantia, i, també, al fet que la major part dels arabismes en català no porten aglutinat l'article aràbic *al-*, com succeeix en els del castellà i portuguès (pàg. 1), la qual cosa fa més important l'esforç de l'autor, que ha aconseguit de fixar un gran nombre de termes d'indubtable procedència aràbiga. De més a més, i com havia establert ja el Prof. Steiger per als arabismes romànics, en general, cal fer notar que «la catalanització dels mots aràbics s'ha fet substituïnt uns sons per altres, d'acord amb unes normes constants i no, com semblaven creure Eguílaz i, poc o molt, els mateixos Dozy i Engelmann, canviant unes lletres orientals, ara per unes lletres romàniques, ara, capritxosament, per d'altres» (pàg. 2). Els mots procedents de l'àrab són agrupats, en aquest estudi, sistemàticament, com a pertanyents als grups següents: termes topogràfics, el temps, vegetals, animals, l'home i el seu cos, agricultura, el pastoreig, eines i atuells, tecnicismes, abstractes, i divers. En general, les etimologies que proposa el Sr. Coromines ens semblen justes, així com llur discussió, i responen al rigor a què ens té acostumats. No obstant, caldria completar les llistes de la terminologia aràbiga, que encara conté més mots del mateix origen. En les *Addicions* que hem esmentat, hom fa algunes esmenes, complementa localitzacions i testimonis, etc.

2) En relació amb el segon punt, de lexicografia, hem de citar les següents propostes d'etimologies. Segons el Sr. J. COROMINES, *turo* < *TŪFER (de TŪFUS) (XX, 330-332); *alre* < *ALIR o ALITER (XXII, 224-249), ètim rebutjat pel senyor F. DE B. MOLL, *BDLIC*, XVII (1935), 88-90; *bòria* < *boeria*, derivat de *bou* (XXII, 249-251); *borja* < àr. BŌRġ 'torre' (XXII, 251-253). El Prof. LEO SPITZER proposa *daler* < *ALĒNU (< ANHĒLARE) i *enlleir-se* < *IN-LAEDERE (XXII, 240-242), contra el parer del Sr. Coromines, que defensa (XXII, 242-244) el seu ètim *DELĒRIUM (< DELIRIUM); *enyorar*, *enyorança* < IGNORARE (XXIII, 332-333).

3) Seguint un camí tradicional del *BDC*, els vocabularis especialitzats tenen una representació ben rica en els volums que comentem. Notem, en primer lloc, *La casa catalana*, de Mons. A. GRIERA (XX, 13-329), que és un recull del lèxic de la casa i de tot el que s'hi relaciona, extret del *Diccionari dels Dialectes catalans*; apareix distribuït en grans grups lògics, que comprenen des de les construccions primitives, tipus de cases i parts de qualsevol d'elles, fins als instruments i atuells que s'hi utilitzen. Dintre de cada grup lògic, la terminologia ha estat posada per ordre alfabètic, i, ultra les definicions i localitzacions geogràfiques dels termes, fa ben sovint al·lusió a l'etimologia. — El *Vocabulari tècnic dels molins de vent de les Balears*, del Sr. FRANCESC DE B. MOLL (XXII, 1-35), és un estudi que cal qualificar de molt oportú, per la pèrdua gradual i gairebé absoluta dels molins de vent, conservats darrerament sols a les Illes; comprèn el vocabulari pròpiament dit, per ordre alfabètic, il·lustrat amb profusió de dibuixos, i, després, un comentari etimològic, «dedicat a estudiar l'origen dels mots propis de la molinaria i llurs relacions amb les nomenclatures d'altres indústries i amb els noms d'altres sectors de la vida popular» (pàg. 5). El mateix Sr. MOLL, en el seu *Vocabulari popular de l'Art de la Construcció* (XXIII, 1-38), compila la terminologia referent al ram de la construcció que usen els paletes i mestres de cases i s'estén fins als noms de les primeres matèries i eines emprades en l'ofici, i, també, a les pròpies «parts i habitacions de la casa en quant hi intervenen directament els paletes» (pàg. 1);

els materials foren recollits a unes cinquanta localitats de tots els dominis de la llengua catalana, en col·laboració amb Mn. Alcover, Mn. Benejam i Mn. Sastre. — Continuant els seus estudis d'objectes que van esdevenint arrelonats per modernitzacions ineludibles, el Sr. MOLL, encara, en la *Nomenclatura de les sònies del País Valencià i les Illes Balears* (XXIV, 82-97), elabora l'arrelonga de lèxic relacionat amb les antigues sònies de fusta que no es troben ja ni a la major part de Catalunya ni a l'Horta de València; per tant, els materials recollits corresponen al nord i sud de València i a les Illes. — El *Vocabulari dels vells oficis de transport i llurs derivats*, del Sr. JOAN AMADES (XXII, 59-239), és un extens recull de la terminologia del transport tradicional, amenaçat de mort per la tracció a motor, i, com els altres conjunts lèxics especialitzats, per la incúria dels mateixos interessats; es refereix, no sols al transport pròpiament dit, sinó també a tot allò que s'hi relaciona (les coses, els qui les fan, i totes les restants derivacions), i fou elaborat mitjançant enquestes practicades a diverses localitats catalanes, i una sèrie de fonts escrites; acompanyen el text dibuixos i fotografies, i clou el treball un petit recull de proverbis referents al mateix tema. — El Prof. FRITZ KRÜGER és autor d'una obra de gran abast, dedicada al Pirineu, en la qual estudia tots els aspectes de la cultura material des del Cantàbric fins al Mediterrani, i que interessa, no sols des del punt de vista lingüístic, sinó també etnogràfic, folklòric, cultural, etc.; en *Die Hochpyrenäen: Transport und Transportgeräte* (XXIII, 39-240), publica una de les parts de la seva obra, referida al transport i als utensilis i mitjans de transport; comença estudiant l'home com a subjecte de transport, segueix amb els animals usats per a transportar (distingint cadascuna de les operacions per què són utilitzats, així com els aparells corresponents en cada cas), i acaba amb l'aplicació dels animals a la tracció, que culmina amb el carro, encara que és poc conegut a l'alta muntanya; molts dibuixos i fotografies acompanyen el text. — Finalment, hem de citar *El vocabulari medieval de l'exercici de la monederia segons documents valencians*, del Prof. F. MATEU I LLOPIS (XXIV, 98-126), que s'allunya una mica del caràcter dels estudis que fins ara hem recensionat, perquè es refereix a un vocabulari especialitzat, però de la llengua antiga, tota vegada que els documents que han proporcionat la terminologia publicada pertanyen al segle xv; comprèn un capítol preliminar (que tracta de fonts, ordenació del lèxic adduït, etcètera), un capítol sobre tecnologia de batre monedes, el vocabulari pròpiament dit, per ordre alfabètic, i els documents de què ha sortit el lèxic.

4) Encara que els treballs recensionats fins ara contenen molts materials dialectals, n'hi ha d'altres que es poden qualificar d'específicament dialectològics. En primer lloc, *El parlar de Cardós i Vall Ferrera*, del Sr. JOAN COROMINES (XXIII, 241-331); els nostres dominis posseeixen alguns treballs fonamentals sobre els dialectes de la llengua, però estem mancats de monografies lingüístiques que tractin, amb la deguda extensió, de la modalitat dialectal corresponent a una zona molt més reduïda, que distingeixin geogràficament les varietats dels parlars comarcals dintre les grans unitats dialectals; en aquesta direcció aparegué el treball sobre Cardós i Vall Ferrera, comarques englobades en la unitat geogràfica del Pallars, però diferint, lingüísticament, d'altres comarques pallareses (pàg. 242), si bé pertanyents totes a la gran unitat del català occidental. Després d'un breu estudi de geografia física i econòmica de les valls, l'autor estudia, seguint la metodologia tradicional de la gramàtica històrica, la fonètica, la morfologia, formació nominal i notes sintàctiques, de manera que filien perfectament aquesta modalitat tan singular lingüísticament; desta-

quem, tan sols, el capítol de *Fenòmens no catalans en la toponímia* (págs. 260-261), on veiem exemplificat el caràcter arcaïtzant dels noms de lloc, que conserven trets que la llengua comuna superà de seguida, com la supervivència de *o* i *e* àtones, de *n* final romànica, etc. Després de la part gramatical, segueix un glossari, que conté els mots específics del parlar estudiat, amb moltes referències a altres llengües i dialectes, i amb freqüents comentaris etimològics, i, finalment, la llista de toponímia de la comarca. En el volum següent del BDC (XXIV, 282-285) aparegueren *Quelques remarques sur J. Coromines: «El parlar de Cardós i Vall Ferrera»*, degudes al Prof. LEO SPITZER (notes complementàries, rectificacions i suggestions a determinats punts del lèxic d'aquest treball), seguides d'un comentari del mateix Sr. COROMINES. — Els *Materials per a l'estudi dels parlars aragonesos: Vocabulari*, dels Srs. JOSEP M. DE CASACUBERTA i JOAN COROMINES (XXIV, 158-183), són un recull lexicogràfic de l'Alt Aragó (Plan, Gistain, Bielsa, Hecho, Ansó), Baix Ebre (Casp, la Puebla de Híjar) i Liédena (al límit de Navarra amb Aragó), fet pel Sr. CASACUBERTA, i ordenat i completat amb notes etimològiques i comparatives del Sr. COROMINES; hom ha seleccionat els termes més curiosos i típics i els que representen l'extensió de l'àrea de mots catalans per les veïnes terres aragoneses. — *Die Mittelmeerinsel Eivissa und Formentera: Eine Kulturgeschichtliche und lexikographische Darstellung*, del Sr. WALTHER SPILBRINK (XXIV, 184-281), constitueix un treball elaborat segons el mètode de l'anomenada escola d'Hamburg, sota la direcció del Prof. FRITZ KRÜGER, que es dirigeix tant a la cultura material com a la lingüística, reduïda, aquesta darrera, al lèxic gairebé exclusivament. Des d'aquests punts de vista, el present treball inventaria, en la part publicada, tot el que es refereix a la casa: tipus de cases, la teulada, les parts de la casa, l'interior i sa distribució, les feines casolanes, etc.; precedeix una introducció geogràfica sobre Eivissa i Formentera. El treball quedà mutilat en interrompre's la publicació del BDC, amb motiu de la guerra, però havien estat tirats ja els plecs del volum següent que contenien el text que mancava i havien pogut sortir els extrets amb el treball íntegre, la qual cosa significa que no es perdé res.

5) Els treballs dedicats exclusivament a temes de toponímia són tres, i tots ells deguts al Prof. PAUL AEBISCHER, investigador competentíssim en aquest camp. El primer es refereix a *Deux noms de lieu catalans d'origine religieuse: «Madremanya» et «Marquixanes»* (XXII, 36-58), i hi estudia, en primer lloc, el topònim *Madremanya*, que apareix a la província de Girona, i que pot relacionar-se amb un altre topònim de l'illa de Capri (ambdós correspondrien a una influència oriental del culte a Cibele); en segon lloc, tracta de *Marquixanes*, topònim que apareix al Rosselló, rectifica la filiació que n'havia establert abans ell mateix (considerant-lo nom en *-anum*, si bé no trobava l'antroponímic corresponent), relaciona aquest terme amb el culte als arbres, que tardanament s'intentà de cristianitzar, i proposa, ara, la derivació de MATRES *CAXANAS 'mares-roures'. — El segon d'aquests treballs és *L'origine du toponyme catalan «Pi» et le mot «Pinus» du latin médiéval de Catalogne* (XXIV, 127-147), on l'autor estudia el topònim *pi*, que no té res a veure amb el mot que significa arbre, sinó que cal relacionar amb una sèrie de termes que es refereixen a prominències emergides en un terreny; així, doncs, aquest topònim pertany al grup del cast. *pina*, a *pino*, cat. i cast. *empinar* (tant simple com prominal, etc.). — Finalment, el tercer article és *Sur le catalan «Pantà», «Pantano», 'marais' (XXIV, 148-157)*, que és una refutació de la

teoria de Meyer-Lübke, que relacionava aquest mot amb *palta*, que apareix, sota variades formes, al sud de França; el Prof. AEBISCHER s'inclina a creure que és un préstec de l'italià (ja que a Itàlia aquest terme té vida molt intensa) fet a les llengües de la Península Ibèrica.

6) Finalment, hem de citar l'*Estadística de la llengua catalana per a l'any 1930* (XX, 5-11), que és un recompte dels habitants dels dominis de la llengua catalana, que pot valdre també com a cens dels que parlen en català; hom ha tingut cura de treure la població de comarques no catalanes lingüísticament (encara que ho siguin d'una manera subsidiària), com per exemple la Vall d'Aran. Aquest càlcul dóna un total de poc més de cinc milions d'habitants. — També hem de citar ací els *Índexs generals dels vint primers volums* (XXI, 1-356, que són la totalitat d'aquest volum), treball utilíssim que facilita extraordinàriament la recerca de qualsevol estudi, nota, recensió, etimologia i fins i tot menció superficial que hagi aparegut en els volums anteriors del BDC. Comprèn unes taules generals, els índexs de conceptes i els índexs de mots i de noms propis.

A.-M. BADIA i MARGARIT

«*Estudis Universitaris Catalans*». Vols. XVII (1932), XVIII (1933), XIX (1934), XX (1935), XXI (1936), XXII (1936). Barcelona. (4) + 364 pàgs. + v làms.; (4) + 392 pàgs. + III làms.; (4) + 396 pàgs. + I làm.; (4) + 208 pàgs.; XVI + 668 pàgs. + II làms.; VIII + 728 pàgs. + VI làms.

Aquesta revista, tan important per als estudis històrics i literaris de la nostra terra, apareixia des de l'any 1926, primer de la seva segona època, gràcies al patronatge econòmic de la Institució Patxot.¹ Des del 1932 l'IEC es féu càrrec de les seves despeses. Els vols. XXI i XXII, publicats tots dos l'any 1936, foren dedicats al Prof. Rubió i Lluch amb motiu del seu vuitantè aniversari; se'n féu una edició especial que constituí els vols. I i III de l'*Homenatge a Antoni Rubió i Lluch: Miscel·lània d'estudis literaris, històrics i lingüístics* (el vol. II el formava el tiratge a part del XII dels AST).²

A continuació anoto tots els treballs que poden interessar la filologia romànica, inclosos en els sis darrers volums apareguts.

Els pocs articles de caràcter lingüístic es troben gairebé tots en els dos citats volums de la miscel·lània Rubió. Només dos es refereixen a les llengües romàniques en general; un altre és dedicat a l'aragonès; els restants, al català. — En *La forme métathétique «padule» dans les langues romanes* (XXI, 161-174), el Prof. PAUL AEBISCHER examina la pervivència d'aquesta forma en la Romània, i especialment en el domini italià, on el problema es presenta d'una manera més complexa; respecte a Catalunya remarca l'existència de *Paüls* com a nom de lloc (en els partits judicials de Tortosa i de Sort). — El Prof. GIORGE PASCU estudia, en *Le mâis dans les langues romanes et balkaniques* (XXI, 451-469), els camins per on el blatdemoro ha estat introduït en els diversos països i les

1. Vegeu la meua recensió dels vols. XII (1927)-XVI (1931) dels EUC, en AIEC, VIII (1927-1931) [1936], 595-597.

2. Cf. més enllà, pàgs. 347-351.